

**O‘ZBEK VA INGLIZ TILLARI MAISHIY
LEKSIKASIDAGI IDIOMALAR**

Xasanova Mavluda Alisher qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

To‘rtko‘l fakulteti ingliz tili o‘qituvchisi

+998906633500

khasanovamavluda0@gmail.com

**1. IDIOMALAR VA ULARNING MAISHIY LEKSIKADA
TUTGAN O‘RNI**

1.1. Idioma tushunchasi va uning til tizimidagi roli

Idioma – muayyan tilga xos bo‘lgan, ko‘pincha metaforik ma’noga ega, tarkibiy qismlari alohida tarjima qilinadigan bo‘lsa, ma’nosi tushunib bo‘lmaydigan barqaror birikmalardir. Masalan, ingliz tilidagi “spill the beans” (“yashirin ma’lumotni oshkor qilish”) yoki o‘zbek tilidagi “og‘zi qulog‘ida” (“juda xursand bo‘lish”) idiomalari shular jumlasidandir. Idiomalarning maishiy leksikadagi o‘rni juda muhim, chunki ular kundalik muloqotda, og‘zaki va yozma nutqda keng qo‘llanadi. Ular xalqning hayot tarzini, dunyoqarashini, madaniyatini aks ettirib, kommunikativ jarayonda emotsional ta’sir kuchiga ega bo‘ladi.

1.2. Maishiy leksika va uning xususiyatlari

Maishiy leksika – insonning kundalik hayoti, turmush tarzi bilan bog‘liq so‘z va birikmalar majmuasidir. U quyidagi sohalarni qamrab oladi: 1

- Ovqatlanish va oshxona an’analari
- Uy-ro‘zg‘or ishlari

- Oilaviy munosabatlar
- Kundalik yumushlar va holatlar

Har bir xalqning maishiy leksikasiga oid idiomalari o'zining milliy xususiyatlari bilan ajralib turadi. Masalan, ingliz tilida "a piece of cake" (o'zbek tilidagi "qo'l uchida bajariladigan ish") iborasi oson ishni ifodalasa, o'zbek tilida shunga o'xshash ma'noga ega "bolaga bergandek" yoki "qo'l uchida bajarish" kabi iboralar bor.

2. O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI MAISHIY IDIOMALARNING O'XSHASH VA FARQLI JIHATLARI

2.1. O'xshashliklar

O'zbek va ingliz tillaridagi maishiy idiomalar bir-biriga ko'plab jihatlari bilan o'xshash. Buning sababi shundaki, inson hayoti va turmush tarzi butun dunyoda umumiy asoslarga ega. Masalan:

1 Kodirova M., Nuraliyeva F. Idiomalar va ularning tilshunoslikdagi o'rni – slib.uz

Inglizcha idioma : "Like two peas in a pod"

O'zbekcha tarjimasi: Bir-biriga juda o'xshash

O'zbekcha muqobili : "Ikkita tomchi suvdek"

Ushbu o'xshashliklar insonlarning umumiy tajribalariga asoslangan bo'lib, maishiy hayotga oid tushunchalarning turli tillarda bir xil shakllanishini ko'rsatadi.

2.2. Farqlar

Farqlar esa milliy mentalitet va madaniyat bilan bog'liq bo'lib, har bir xalqning o'ziga xos hayot tarzi va dunyoqarashidan kelib chiqadi. Masalan:

Inglizcha idioma

O'zbekcha tarjimasi

O'zbekcha muqobili yoki tushuntirish

“It's raining cats and dogs” 2

Juda kuchli yomg'ir yog'moqda

“Shalop-shalop yomg'ir yog'moqda”

“Don't put all your eggs in one basket”

Hammasini bitta narsaga tikma

O'zbek tilida aniq muqobil yo'q, lekin “barcha imkoniyatlarni bitta narsaga bog'lamaslik” ma'nosida tushunish mumkin.

“A hot potato”

Munozarali masala

“Do'ppi tor keladigan masala”

Bu farqlar milliy madaniyat, iqlim sharoiti, tarixiy an'analar bilan bog'liq bo'lib, xalqning til tizimiga o'z ta'sirini ko'rsatadi.

O'zbek va ingliz tillaridagi maishiy leksikaga oid idiomalar madaniy hamda lingvistik o'xshashlik va farqlarni o'z ichiga oladi. Ularning shakllanishida xalqning tarixiy tajribasi, madaniyati, hayot tarzi muhim rol o'ynaydi. Pragmatik jihatdan esa idiomalar nutqqa obrazlilik, ifodalilik va ta'sirchanlik bag'ishlaydi.

2 Yusupova N.E. Frazologik birliklarning lingvomadaniy va pragmatik xususiyatlari – Openidea.uz

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ахманова О.С. Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1990.
2. Болдырев Н.Н. Когнитивная лингвистика. – Тамбов: Изд-во ТГУ, 2000.

FRONTIERS OF KNOWLEDGE AND INTERDISCIPLINARY DISCOVERY
international scientific conference

3. Cambridge Idioms Dictionary. – Cambridge University Press, 2013.
4. Шукуров У. Мақоллар ва уларнинг маъно ва вазифалари. – Тошкент: Фан, 2005.
5. UzDictionary – O‘zbekcha-Inglizcha lug‘at, 2020.